

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

JESENSKI ROK

ZGODOVINA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Četrtek, 30. avgust 2007 / 90 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli je 25 nalog iz obče zgodovine. Odgovore vpisujte v za to predvideni prostor z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Pišite razločno in čitljivo. Nečitljive rešitve in nejasni popravki se točkujejo z nič (0) točkami.

Dobro preglejte ilustrativno gradivo, saj Vam bo pomagalo pri reševanju nalog.

Ob nalogah je v oklepaju navedeno število točk. Za napačne odgovore ne dobite negativnih točk, točkovani pa so tudi delni odgovori. Pazite na zahteve pri posameznih vprašanjih, saj upoštevamo samo toliko elementov, kolikor jih je navedeno.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 3 prazne.

PRAZNA STRAN

Obrnite list.

SREDNJEVEŠKA MESTA IN PODEŽELJE

1. V srednjem veku so v Evropi spet nastajala mesta, zaradi sprememb v družbi tistega časa. Kdaj začnejo nastajati srednjeveška mesta v Evropi? Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

(1 točka)

- A V 7. stoletju.
B V 12. stoletju.
C V 10. stoletju.

2. Mesta so nastajala na različnih lokacijah. Naštejte tri lokacije, na katerih so nastajala srednjeveška mesta. Razložite, zakaj so nastajala prav tam.

(3 točke)

Slika 1: Ormož v srednjem veku

(Vir: Mihelič, D., 1996: Meščan sem, iz življenja srednjeveških mest, str. 9. Mihelač in Nešović. Ljubljana)

3. Vzrokov za nastanek srednjeveških mest je bilo več.
Naštejte in na kratko opišite tri vzroke za njihov nastanek.

(3 točke)

4. Poleg mest so v srednjem veku nastajali tudi trgi.
Navedite, v čem se je, poleg velikosti, mesto ločevalo od trga.

(1 točka)

5. Vsako novoustanovljeno mesto si je prizadevalo za čim večjo mestno samoupravo.
Povežite stolpca, tako da na črto v desnem stolpcu vpišete ustrezno črko iz levega stolpca.

(3 točke)

A mestni gospod	_____ varuh mestnih insignij (mestni pečat, ključi, zastava)
B mestni sodnik	_____ ustanovitelj mesta
C mestni svet	_____ razsoja v sporih med meščani
	_____ čiščenje mestnih predelov, skrb za higieno
	_____ zastopa meščane pred ustanoviteljem mesta
	_____ skrb za javni red in mir

6. Mestne naselbine so želele dobiti čimveč mestnih privilegijev. Poseben privilegij so dobili tudi prebivalci mesta Loža na Notranjskem. Preberite spodaj navedeni vir in odgovorite na vprašanja. Kako imenujemo privilegij, ki so ga dobili Ložani? Kakšna je bila kazen za neupoštevanje tega privilegija?

(2 točki)

Kar pride tovornikov z blagom in kupčijsko robo, kdor koli že bodi, brez izvzetkov, v naše sodišče prav tam v Ložu, mora vse tako blago iti in biti peljano skozi isto naše mesto Lož in po nobeni drugi tuji cesti ne; za tiste pa, ki tega ne bi storili in bi peljali ali tovorili po drugih cestah, smo imenovanim našim meščanom ... dovolili in zapovedali, tako blago brez vsake milosti zaplenijo ...

(Vir: Mihelič, D., 1996: *Meščan sem, iz življenja srednjeveških mest*, str. 19. Mihelač in Nešović. Ljubljana)

7. Mestno prebivalstvo je imelo v primerjavi s kmečko okolico več svoboščin. O kateri mestni svoboščini govori spodnji odlomek?

(1 točka)

Tudi to je pravo mesta: če pride zunanji človek v mesto in hoče postati meščan, sprejme naj ga mestni sodnik svobodno in odkrito za meščana ... Kdor leto in dan živi v mestu, ta naj tudi vnaprej mirno ostane, pred vsakim brez vsake zahteve.

(Vir: Gestrin, F., Kos, M., Melik, V., 1985: *Zgodovinska čitanka 6*, str. 43, 44. DZS. Ljubljana)

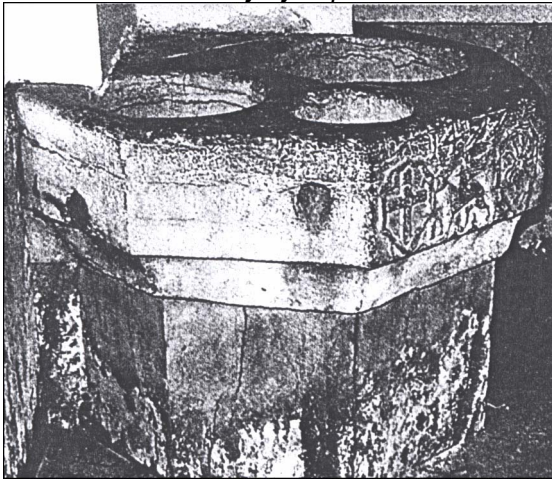
8. Pomemben del mestnega prebivalstva so bili obrtniki, združeni v obrtna združenja ali cehe. Razložite dve pozitivni in dve negativni lastnosti cehov.

(4 točke)

9. Med bogatejše in najuglednejše sloje mestnega prebivalstva so spadali trgovci. Trgovina je bila v srednjeveških mestih še slabo razvita. Naštejte tri težave, s katerimi so se pri trgovanju srečevali srednjeveški trgovci.

(3 točke)

Slika 2: Mere za merjenje sipkih snovi v Piranu

(Vir: Mihelič, D., 1996: Meščan sem, iz življenja srednjeveških mest, str. 38. Mihelač in Nešovič. Ljubljana)

10. V Evropi se je razvila živahna trgovina. Posamezna evropska območja so bila znana po tem, da so tam trgovali s posebnim trgovskim blagom in tipičnimi obrtniškimi izdelki. Obkrožite tri pravilne odgovore. (3 točke)
- A Baltiški in severnomorski prostor je slovel po razviti suknarski in tekstilni obrti.
 - B Baltiški in severnomorski prostor je slovel po razviti trgovini s kožami, mesom, jantarjem in žitom.
 - C Severna Francija ter osrednja Belgija in Flandrija so slovele po razviti suknarski in tekstilni obrti.
 - D Severna Francija ter osrednja Belgija in Flandrija so slovele po dobro razviti trgovini z orientalskim blagom.
 - E Trgovci iz Benetk in Genove so sloveli po razviti trgovini s kožami, mesom, jantarjem in žitom.
 - F Trgovci iz Benetk in Genove so imeli v rokah trgovino z orientalskim blagom.
11. Na razvoj mest v Evropi so vplivali predvsem gospodarski pogoji. Obkrožite dve območji na katerih je nastalo več mest. (2 točki)
- A Obale Sredozemskega morja.
 - B Območje Vzhodne Evrope.
 - C Območje Balkanskega polotoka.
 - D Območje Severne Evrope.
12. Prebivalci srednjeveških mest so se zaradi strnjene poselitve srečevali s številnimi težavami. Po spodnjih virih opišite dve težavi, s katerima so se srečevali. (2 točki)

Odrejamo, da ne sme nobena oseba z viška (balkona, okna, senčnice ali stopnišča) zlivati na javno cesto nikakršne vode, ne čiste ne umazane, ne ponoči ne podnevi.

Z vso strogostjo prepovedujemo, naj si noben meščan ali prebivalec Pirana ne drzne in ne upa, pod nobenim pogojem ali pretvezo, igrati nobene (hazardne) igre s kockam ...

(Vir: Kos, D., 1998: Kdor z mestom ne trpi, naj se z mestom ne krepi, str. 2 in 95. Ministrstvo za kulturo, Uprava Republike Slovenije za kulturno dediščino. Ljubljana)

13. V 14. in 15. stoletju so se v Evropi začeli kazati prvi zametki zgodnjekapitalistične proizvodnje. Naštete in opišite dva nova proizvodna načina, ki predstavljata te zametke.

(2 točki)

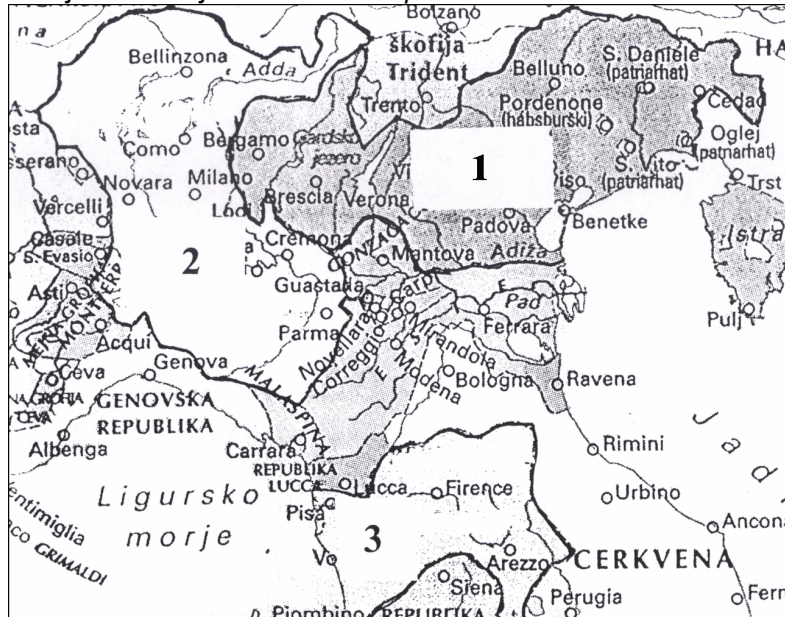
14. Da bi meščani laže uveljavili svoje interese, so se mesta med seboj povezala v mestne zveze. Naštete dva razloga, zaradi katerih so nastajale mestne zveze. Kako se je imenovala zveza, ki je nastala in delovala v baltskem prostoru?

(3 točke)

15. V Italiji je močnejšim in pomembnejšim mestom uspelo ustanoviti samostojne mestne republike, ki so postale države v pravem pomenu besede. Oglejte si zemljevid severne Italije, v katerega so vrisane tri pomembne mestne republike in na črto za odgovore zapišite, kako so se te države imenovalе.

(3 točke)

Zemljevid 1: Italijanske mestne republike

(Vir: Hozjan, A., Potočnik, D., 2003: Zgodovina 2, str. 15. DZS. Ljubljana)

1 _____

2 _____

3 _____

16. Pomembna skupnost v mestu so bili ljudje, ki so se ukvarjali z denarnimi posli. Napišite, iz katere etnične skupnosti so v glavnem prihajali ti ljudje in razložite, zakaj so se z denarnimi posli ukvarjali prav oni.

(2 točki)

17. Kmalu so se v Evropi pojavile še nove oblike denarnega poslovanja. Nastale so prve banke. Razložite izvor izraza banka. Zakaj je Katoliška cerkev v srednjem veku nasprotovala posojanju denarja za obresti?

(2 točki)

Slika 3: Posojanje denarja

(Vir: Hozjan, A., Potočnik, D., 2003: Zgodovina 2, str. 77. DZS. Ljubljana)

18. V letih 1347/48 se je v Evropo razširila kuga. Pomorila je med tretjino in polovico takratnega prebivalstva. Navedite en vzrok za hitro širjenje te bolezni. Od kod je prišla v Evropo?

(2 točki)

19. Izbruh kuge je povzročil velike posledice. Naštejte dve posledici izbruha kuge v gospodarstvu.

(2 točki)

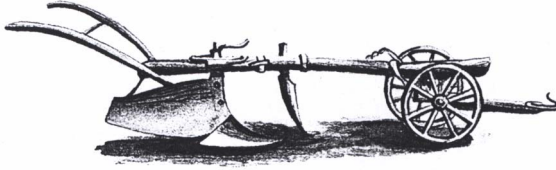
20. Med 10. in 14. stoletjem je v Evropi potekala močna kolonizacija. V obliki krajšega razmišljanja opišite ta proces, v pomoč pa naj vam bodo naslednja izhodišča: s kakšnim namenom se je začela kolonizacija, kako pridobivajo nova obdelovalna zemljišča, na kratko opišite, kdaj govorimo o notranji in kdaj o zunanji kolonizaciji, v čem je razlika med višinsko in nižinsko kolonizacijo, navedite in na kratko opišite vsaj en primer v Evropi, kjer se je zaradi kolonizacije spremenila etnična meja.

(5 točk)

21. Od 10. stoletja je intenzivnejši razvoj doživljalo tudi kmetijstvo. Naštejte tri spremembe v kmetijstvu, ki so omogočile boljše in intenzivnejše obdelovanje zemlje ter povečevale pridelok.

(3 točke)

Slika 4: Kmetijsko orodje

(Vir: Mihelič, D., 1996: *Meščan sem, iz življenja srednjeveških mest*, str. 4. Mihelač in Nešović. Ljubljana)

22. Položaj podložnih kmetov ni bil povsod enak. Na kratko opišite, kaj pomeni dedni in kaj začasni zakup zemlje.

(2 točki)

23. Kako so se imenovale knjige, v katerih so zapisovali obveznosti kmetov do zemljiških gospodov?

(1 točka)

24. Povežite v pravilne pare:

A ministerial	_____	kdor zemljo sprejme
B vitez	_____	nesvobodni plemič, ki za gospodarja opravlja vojaške, pa tudi upravne in dvorne službe
C vazal	_____	težko oboroženi konjenik, poln značajskih vrlin
D senior	_____	kdor zemljo podeli

(2 točki)

25. V srednjeveški družbi so se med seboj ostro ločili stanovi.
Kaj je bilo značilno za naslednje stanove (na črte vpišite ustrezno črko)?

(3 točke)

A plemstvo	_____	za duhovniki najvišji sloj v družbi
B podložniki	_____	osebno svobodni, toda nikoli na čelu družbe
C meščani	_____	obdavčeno prebivalstvo na podeželju
	_____	pravica do nošenje najrazkošnejših oblek
	_____	obdelujejo hube
	_____	živijo od obrti in trgovine

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN